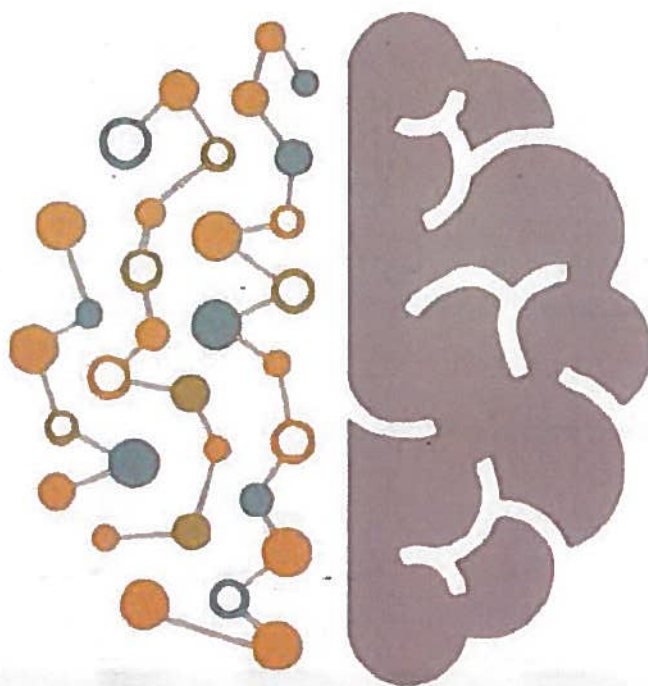




LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

Weekly Des- / Misinformatie

Week 31, 21 JULI t/m 28 JULI 2020



Inhoudsopgave

1. Leeswijzer
2. Inleiding
3. Conclusies
4. Narratief 5G
5. Narratief [REDACTED]
6. Narratief Rusland versus Europese Unie
7. Narratief Virus

Bijlagen



[1] Leeswijzer

Deze week leest u de actuele updates van de vier gevestigde desinformatie-narratieven: 5G, [REDACTED] Rusland vs. Europese Unie en het Virus-narratief.



In dit product wordt gewerkt met een mate van waarschijnlijkheid in relatie tot de gegeven duiding, conclusies of assessments. In de onderstaande tabel is de mate van waarschijnlijkheid toegelicht.

Terminologie	Confidence level
Hoogstwaarschijnlijk	80-90%
Waarschijnlijk	60-80%
Mogelijk	40-60%
Onwaarschijnlijk	20-40%
Hoogst onwaarschijnlijk	0-20%



[2] Inleiding

Des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 hebben een negatief effect op onze samenleving. De overheid wordt daar in toenemende mate mee geconfronteerd. Het duiden van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 is essentieel om snel te kunnen bepalen of, hoe en door wie gereageerd moet worden op een bepaald narratief.

Als ondersteuning richt het LIMC zich op het interpreteren van beschikbare data en het schrijven van aanvullende *assessments*. Dit doet het LIMC aan de hand van de volgende hoofd- en deelvragen:

Hoofdvraag:

In hoeverre beïnvloedt des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 de Nederlandse samenleving?

Deelvragen:

1. Wat zijn de heersende narratieven of thema's?
2. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op het openbaar bestuur?
3. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op de Nederlandse cohesie?

De vier heersende narratieven uit deelvraag 1 worden wekelijks gemonitord door het LIMC. Dit product schetst de ontwikkelingen die deze narratieven de komende drie maanden mogelijk door zullen maken. De verschillende narratieven zijn onderworpen aan een aantal analysetechnieken die tot *scenario building* leiden. Het resultaat hiervan is een overzicht van mogelijke toekomstscenario's per narratief voor de korte termijn (tot oktober 2020).

Gezien de huidige juridische restricties op deze opdracht zijn wij beperkt in het monitoren van de scenario's. Het is vooralsnog niet mogelijk om bronmateriaal met persoonsgegevens te verwerken in onze analyses. Om deze reden zijn wij genooddaakt onze *assessments* hoofdzakelijk te baseren op berichtgeving in nieuwsmedia. Daarnaast beperken de juridische restricties het LIMC om de intentie van bronnen te onderzoeken. Het is hierdoor onmogelijk om te achterhalen of er sprake is van des- of misinformatie. Derhalve wordt in dit stuk enkel gesproken over des-/ misinformatie.

Tot slot hebben we een drietal mogelijke scenario's opgenomen (zie bijlage 5) die gelden voor de middellange termijn (tot januari 2021). Deze scenario's zijn niet toegespitst op onze heersende narratieven, maar behelzen de mogelijke impact van des- en misinformatie in zijn geheel. Dit is nodig om de termijn te kunnen verlengen naar zes maanden (de narratieven veranderen te snel om hierover op zulk een termijn uitspraken te doen) en om te voorkomen dat we eventuele nieuw opkomende narratieven over het hoofd zien door onze focus te veel op onze vier heersende narratieven te leggen.



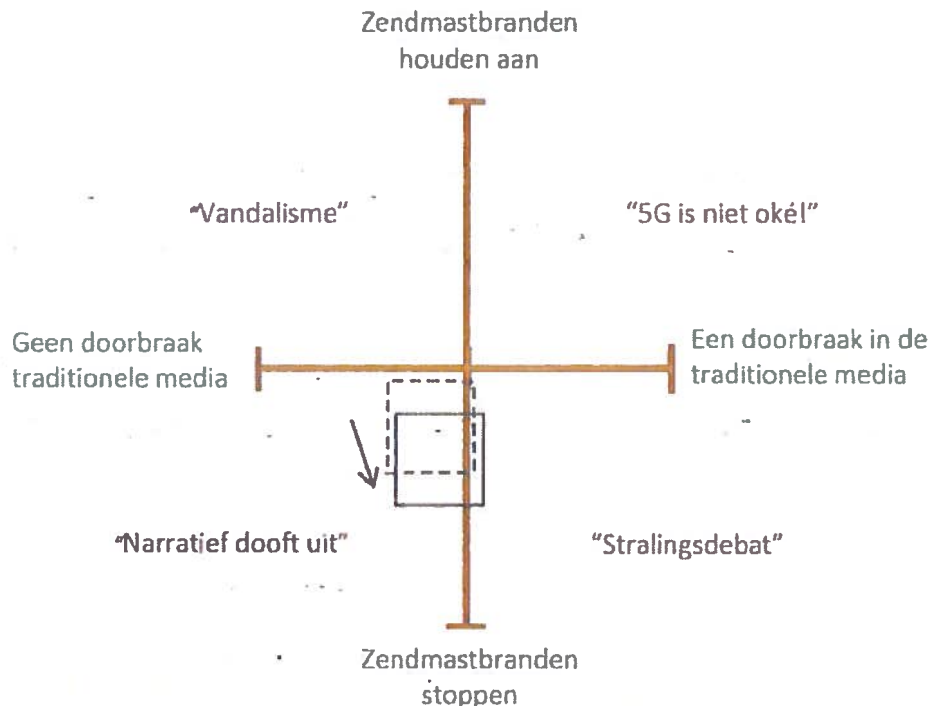
[3] Conclusies

Heersende narratieven

- In de afgelopen week heeft het 5G narratief zich verder ontwikkeld binnen het "narratief dooft uit" scenario. Hoewel er geen nieuwe zendmastbranden zijn geweest, heeft het narratief door de hernieuwde aandacht voor het 5G netwerk licht aan momentum gewonnen. Na het verlies van het kort geding van Stop5GNL is de datum van het hoger beroep nog onbekend. Zodra deze datum bekend is, zal berichtgeving hierover mogelijk meer aandacht genereren, met als gevolg een opleving van dit narratief.
- De afgelopen week heeft het '██████' narratief zich ontwikkeld binnen het "Einde crisis in zicht" scenario door positieve berichtgeving over de ontwikkeling van COVID-19 vaccins. Binnen het narratief hebben zich geen significante wijzigingen op het gebied van des-/misinformatie voorgedaan. Met name het belichten van de onduidelijkheid over veiligheid van een vaccin is mogelijk een voedingsbodem voor dit narratief. Het is mogelijk dat berichtgeving over het testen van een vaccin op mensen door een Nederlandse farmaceut meer tractie voor dit narratief genereert, voornamelijk uit de hoek van de zogenoemde 'anti-vaxxers'.
- De afgelopen week heeft het Rusland vs. Europese Unie narratief zich verder ontwikkeld binnen het "Europa houdt stand" scenario. Het is mogelijk dat COVID-19 gerelateerde des-/misinformatie komende week wederom uitblijft. De Europese unie heeft namelijk een mate van eensgezindheid getoond op het gebied van de COVID-19 crisis door het sluiten van een akkoord over een Europees noodfonds. Aanhangers van anti-COVID-19 actiegroepen blijven wel vatbaar voor des-/misinformatie in verband met het heersende anti-Europees sentiment.
- Afgelopen week heeft het Virus-narratief zich verder ontwikkeld binnen het "tegen het nieuwe normaal" scenario. Nieuwe maatregelen in Duitsland en België zorgen voor een mogelijke verwachting dat ook in Nederland de maatregelen aangescherpt worden. Het is waarschijnlijk dat een toename in het aantal COVID-19 besmettingen leidt tot meer aandacht in de traditionele media. Daarnaast is het mogelijk dat er komende week meer weerstand ontstaat tegen het huidige COVID-19 beleid vanwege de politieke verdeeldheid. Een onbekende factor blijft de invloed van Bekende Nederlanders (BN'ers) die zich mengen in het COVID-19 debat.



[4] Narratief 5G



- Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting narratief

Volgens dit narratief zouden mensen door 5G-straling vatbaarder zijn voor COVID-19 doordat het immuunsysteem aangetast zou worden, of zelfs dat 5G-zenders het virus verspreiden. Dit heeft geleid tot tientallen branden in zendmasten. (Zie voor volledig narratief bijlage 1)

Huidig scenario “Narratief dooft uit”

In navolging van de reeks zendmastbranden in april en mei 2020 heeft de politie een aantal verdachten gearresteerd. Hierna is er een significante daling in het aantal zendmastbranden te zien in juni 2020, waarbij de laatste op 22 juni was. Daarnaast verloor de stichting Stop5GNL het kort geding op 4 mei om de uitrol van het 5G-netwerk te voorkomen. De genoemde stichting heeft hoger beroep tegen deze uitspraak aangetekend. De traditionele media geven inmiddels nauwelijks nog aandacht aan het onderwerp.

Subconclusie

In de afgelopen week heeft het 5G-narratief zich verder ontwikkeld binnen het “narratief dooft uit” scenario. Hoewel er geen nieuwe zendmastbranden zijn geweest, heeft het narratief door de hernieuwde aandacht voor het 5G-netwerk licht aan momentum gewonnen. Na het verlies van het kort geding van Stop5GNL is de datum van het hoger beroep nog onbekend. Zodra deze datum bekend is, zal berichtgeving hierover mogelijk meer aandacht genereren, met als gevolg een opleving van dit narratief.



Traditionele media [1]:

Op woensdag 22 juli is op NPO aandacht gegeven aan 5G in het artikel "5G of weg ermee?" van het wetenschapsprogramma "De Kennis van Nu" van NTR.[2] In dit artikel is aandacht gegeven aan de lopende discussie over de gevaren van 5G straling. Hoewel er aangegeven is dat radiogolven het menselijk lichaam heel licht kan opwarmen, wordt in het artikel enige nuance aangebracht.

Op vrijdag 24 juli is, onder andere via NOS.nl, bekend gemaakt dat KPN en T-mobile hun 5G-netwerken op dinsdag 28 juli aan gaan zetten [3]. Op NOS.nl staat vermeld dat de Nederlandse Gezondheidsraad in september een nieuw rapport over de effecten van 5G op de gezondheid uitbrengt.

Niet-traditionele media [1]:

In een onderzoek van Biolife SAS wordt aangegeven dat 5G-straling een belangrijke rol speelt in het produceren van Coronavirussen in biologische cellen. [4] De 5G-golven zouden geabsorbeerd kunnen worden door huidcellen, die als antennes fungeren. Hoewel het artikel inmiddels van de webpagina verwijderd is, is de inhoud op sociale media met anti-5G-sentiment en op alternatieve media [5] reeds gedeeld, waarschijnlijk met als doel dit uit te buiten.

Volgens een onderzoek van KPN, waarvan de resultaten gepubliceerd zijn op Emerge.nl, tast een "fors aantal Nederlanders in het duister over 5G".[6] In dit onderzoek onder ruim 1000 Nederlanders komt naar voren dat 69% van de bevolking van mening is dat er veel complottheorieën over het netwerk zijn. Volgens dit onderzoek willen Nederlanders meer informatie over privacy (53%), gezondheid (51%), het nut van 5G (46%) en de invloed die het heeft op ons milieu (32%).

[1] Definitie verschillende categorieën media zie "Bijlage 5".

[2] NTR, <https://www.nporadio1.nl/wetenschap-techniek/25229-5g-of-weg-ermee> (geraadpleegd op 23-07-2020).

[3] NOS, <https://nos.nl/artikel/2341709-providers-zetten-dinsdag-hun-5g-netwerken-aan.html> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[4] Biolife SAS, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32668870/> (geraadpleegd op 23-07-2020).

[5] Kanderkleuws.net <https://www.kanderkleuws.net/elgemeen/team-wetenschappers-toont-aan-dat-5g-mens-in-antenne-verandert-en-coronadrus-stimuleert/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[6] KPN, <https://www.emerge.nl/wire/fors-aantal-nederlanders-tast-duister-5g> (geraadpleegd op 23-07-2020).



Alternatieve media [1]:

Xandernieuws publiceert een artikel waarin de inhoud van de ingetrokken publicatie van Biolife SAS genoemd wordt. In dit artikel is hernieuwde aandacht voor 5G als onderdeel om "de gehele wereldbevolking onder totale controle te krijgen". [2]

Editorial > J Biol Regul Homeost Agents. 2020 Jul 16. Online ahead of print.

WITHDRAWN: 5G Technology and induction of coronavirus in skin cells

No authors listed

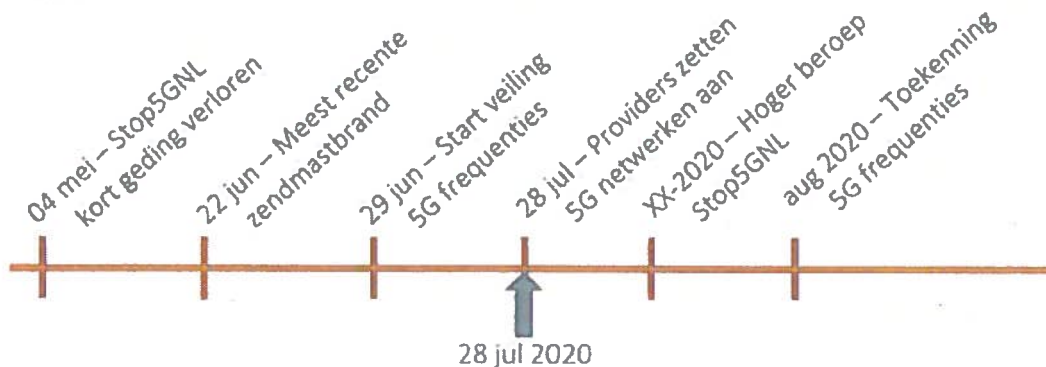
PMID: 32668870

Figuur 1: schermafbeelding van <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32668870/#affiliation-1> waarop het artikel eerder deze week te lezen was.

Sociale media [1]:

KPN heeft een vierdelige documentaire serie gemaakt over 5G. De eerste aflevering is sinds 22 juli 2020 te zien via YouTube. [3] In deze eerste aflevering richt deze serie zich met name op de mogelijke gezondheidsklachten door straling, waarbij door een technisch natuurkundige aangegeven wordt dat er nog veel onbekend is op dit gebied. De onderwerpen privacy, het nut van 5G en de invloed op het milieu zullen de onderwerpen van de volgende afleveringen zijn.

Actueel



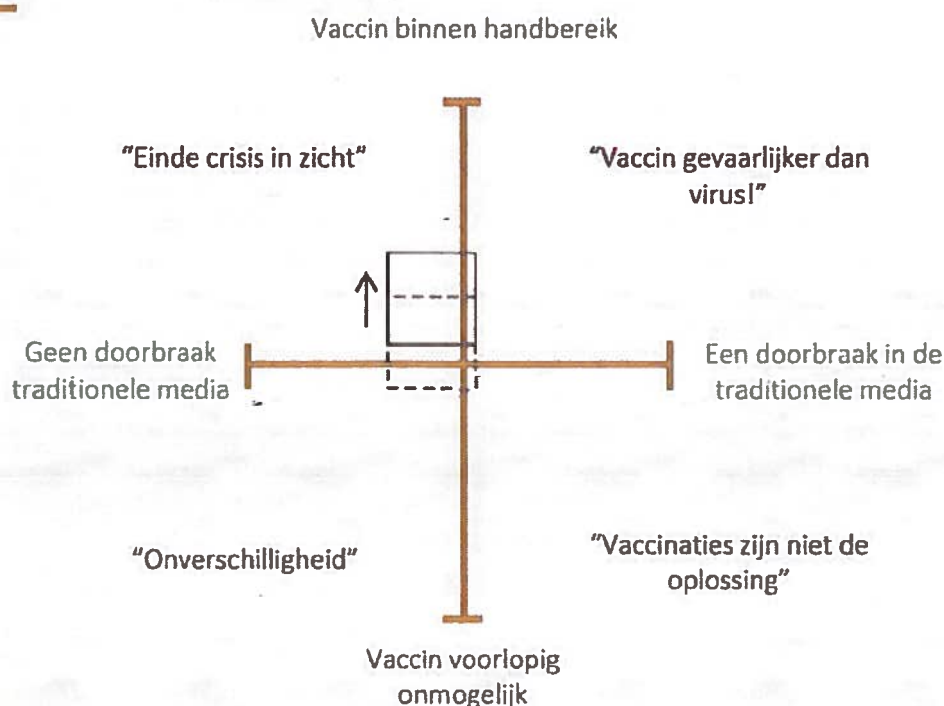
[1] Definitie verschillende categorieën media zie "Bijlage 5".

[2] Xandernieuws, <https://www.xandernieuws.net/algemeen/team-wetenschappers-toont-aan-dat-5g-mens-in-antenne-verandert-en-coronavirus-stimuleert/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[3] KPN, <https://www.youtube.com/watch?v=gDpL8QWs2Bg> (geraadpleegd op 23-07-2020).



[5] Narratief [REDACTED]



Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting narratief

Het [REDACTED] anti-vaccinatie narratief beweert dat het coronavirus in laboratoria van [REDACTED] is gecreëerd en doelmatig losgelaten zou zijn, onder meer om microchips in te brengen om de wereldbevolking te controleren. [REDACTED] zou dit virus ontworpen hebben om veel winst te maken met de verkoop van verplichte vaccins. (Zie voor volledig narratief bijlage 2)

Huidige scenario "Einde crisis in zicht"

De ontwikkeling van een effectief vaccin is in een stroomversnelling geraakt na belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. Hierdoor lijkt het reëel dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID-19. Het testen van een vaccin op mensen in België door een Nederlandse farmaceut is hier een voorbeeld van. Het anti-vaccinatie narratief leeft onder de bevolking, maar het weet voorsnog niet veel aandacht of aanhang te genereren. Daarentegen is in de traditionele media het officiële narratief over hoe het vaccin een einde kan maken aan de COVID-19-crisis dominant.

Subconclusie

De afgelopen week heeft het [REDACTED] narratief zich ontwikkeld binnen het "Einde crisis in zicht" scenario door positieve berichtgeving over de ontwikkeling van COVID-19 vaccins. Binnen het narratief hebben zich geen significante wijzigingen op het gebied van des-/misinformatie voorgedaan. Met name het belichten van de onduidelijkheid over veiligheid van een vaccin is mogelijk een voedingsbodem voor dit narratief. Het is mogelijk dat berichtgeving over het testen van een vaccin op mensen door een Nederlandse farmaceut meer tractie voor dit narratief genereert, voornamelijk uit de hoek van de zogenoemde 'anti-vaxxers'.



Traditionele media:

Sinds de bekendmaking over de veelbelovende testen van een coronavaccin vorige week [1], is er veel bericht in traditionele media over de ontwikkeling van een dergelijk vaccin. Waar aan de ene kant de positiviteit overheerst [2], zijn er ook veel vraagtekens over de veiligheid van een vaccin. [3]

Op 27 juli berichtte NOS.nl dat de in Leiden gevestigde farmaceut Janssen Vaccines is begonnen met het testen van een potentieel vaccin tegen het corona virus op mensen. De Leidse farmaceut loopt hiermee voor op schema, omdat het eerder ingeschat had in september dit jaar te kunnen beginnen met deze klinische testfase. [4]

Niet-traditionele media:

Geen relevante berichten

Alternatieve media:

Op 25 juli is op gedachtenvoer.nl een artikel geplaatst, waarin vraagtekens gezet worden bij de echtheid van een virus. [5] Op deze webpagina wordt vaker verwezen naar dit narratief, evenals de NWO (New World Order), waar het verdiepingsgedeelte van onze wekelijkse update van 21-07-2020 op in ging. [6]

Sociale media:

Geen relevante berichten

Actueel

Geen aangekondigde activiteiten

[1] NOS, <https://nos.nl/artikel/2341315-door-nederland-besteld-coronavaccin-lijkt-veelbelovend-alleen-lichte-klawerkingen-bij> (geraadpleegd op 21-07-2020).

[2] AD, <https://www.ad.nl/buitenland/coronavaccin-mogelijk-dit-jaar-op-de-markt-na-succesvolle-proef-op-mensen-a99a42cc/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[3] RTL nieuws, <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5173335/corona-vaccin-virus-menting-who-rvm> (geraadpleegd op 27-07-2020).

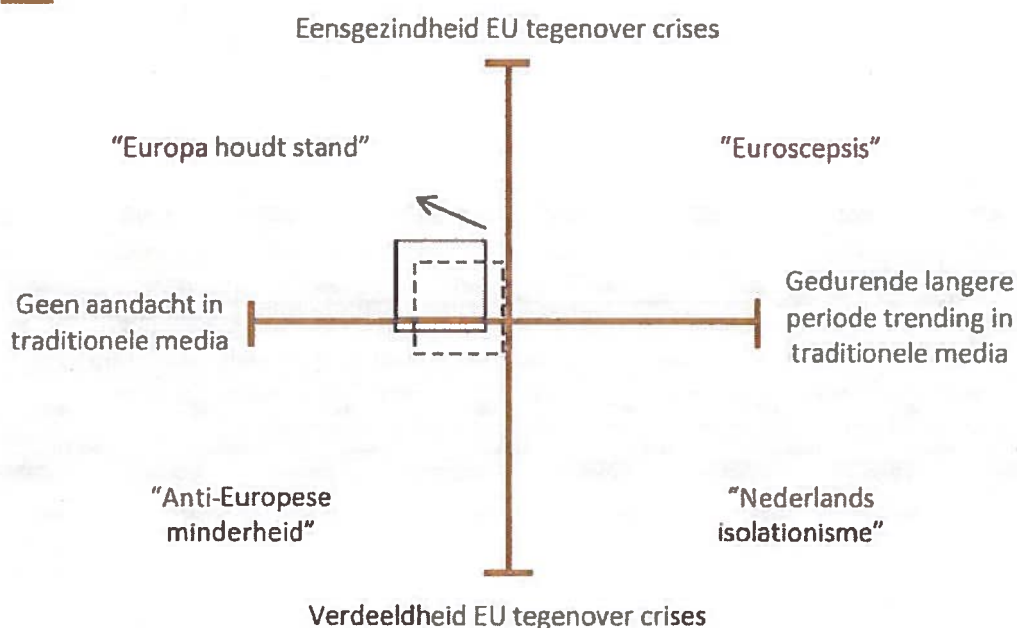
[4] NOS, <https://nos.nl/artikel/2341995-leidse-farmaceut-begonnen-met-testen-coronavaccin-op-mensen.html> (geraadpleegd op 28-07-2020).

[5] gedachtenvoer.nl, <https://gedachtenvoer.nl/2020/07/25/als-n-levende-virus-niet-bestaat-is-vaccinatie-dan-hocus-focus/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[6] LIMC, 20200721-DV-LIMC-Weekly_Update_Desinformatie_NWO.



[6] Narratief Rusland vs. Europese Unie



Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting van het narratief

Het narratief gaat over het actief verspreiden van desinformatie door aan Rusland gelieerde partijen met als doel maatschappelijke verdeeldheid te creëren binnen de EU. In het narratief wordt Nederland zelf niet direct als doelwit gezien, maar kunnen Nederlandse belangen in het buitenland wel geschaad worden door desinformatie. Ook kan de eenheid binnen de EU op ten duur in gevaar komen. (zie voor volledig narratief bijlage 3)

Huidig scenario "Europa houdt stand"

Russische desinformatie gericht op het tegen elkaar uitspelen van landen vindt nauwelijks doorgang in de Nederlandse traditionele media. Hierdoor vindt het narratief nagenoeg geen draagvlak onder de bevolking. Daarnaast wordt vanuit verschillende EU-landen inmiddels actief gezocht naar een gezamenlijke aanpak van de gevolgen van de COVID-19-crisis. Na een piek in de media-aandacht voor het gestelde gebrek aan solidariteit tussen Europese landen in maart-april, is deze discussie nu weer genormaliseerd. Wel is er een groeiend anti-EU-sentiment waargenomen op verschillende sociale-mediaplatformen omtrent het Europees akkoord over het COVID-19 noodfonds.

Subconclusie

Afgelopen week heeft het Rusland vs. Europese Unie narratief zich verder ontwikkeld binnen het "Europa houdt stand" scenario. Door het sluiten van een akkoord over een Europees noodfonds heeft de Europese Unie een zekere mate van eensgezindheid getoond op het gebied van de COVID-19 crisis. Hierdoor is het mogelijk dat COVID-19 gerelateerde des-/misinformatie komende week wederom uitblijft. Aanhangers van anti-COVID-19-actiegroepen blijven mogelijk vatbaar voor des-/misinformatie in verband met het heersende anti-Europees sentiment.



Traditionele media:

COVID-19 gerelateerde desinformatieberichten van aan Rusland gelieerde partijen zijn op hun retour. EUvsDisInfo rapporteerde op 6 juli een laatste COVID-19 gerelateerd desinformatie bericht vanuit Rusland. Daarnaast zijn er over de hele maand juli 'slechts' vijf COVID-19 gerelateerde desinformatie berichten onderkent door EUvsDisInfo. [1] [2]

Een groot onderzoek door Carnegie Endowment for International Peace is deels gepubliceerd en gaat over de rol van de Europese Unie in het bestrijden van desinformatie. Eén van de hoofdconclusies van het onderzoek is dat de EU geen eenduidig beleid heeft op de aanpak van desinformatie. Hierdoor zijn EU-lidstaten kwetsbaarder voor desinformatie campagnes van (niet)statelijke actoren. Een ander probleem dat in het onderzoek behandeld is het ontbreken van "onafhankelijke" instituten die desinformatie in kaart brengen. Europese projecten zoals EUvsDisInfo zijn volgens de onderzoekers te nauw verbonden met de EU politiek, waardoor hun onafhankelijkheid en daarmee betrouwbaarheid in het geding komt. [3]

Niet-traditionele media:

Geen significante berichtgeving.

Alternatieve media:

Naar aanleiding van het Europees akkoord voor een COVID-19 noodfonds is een aantal berichten geplaatst op alternatieve media waarin Nederland omschreven wordt als de "pin-machine" van Zuid-Europa. [4] Hoewel er geen duidelijke des-/misinformatie zit achter deze berichten, wordt wel sterk gesuggereerd dat het Nederlandse verzet tijdens de onderhandelingen alleen een "toneelstukje" was voor de Nederlandse bevolking. [5] [6]

Sociale media:

Naar aanleiding van het Europees akkoord voor een COVID-19 noodfonds zijn er op de Facebook pagina's 'Nee tegen 1,5 meter' en 'NL in Opstand' verschillende berichten geplaatst met een duidelijk anti-EU sentiment. [7] [8] Achter deze berichten gaat echter geen duidelijk mis/desinformatie schuil. Leden van deze actiegroepen versterken waarschijnlijk elkaars anti-Europees gedachtegang.

Actueel

Geen aangekondigde activiteiten.

[1] EUvsDisInfo, <https://euvsdisinfo.eu/throwing-darts-to-see-what-sticks/> (geraadpleegd op 16-07-2020).

[2] EUvsDisInfo, https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/?disinfo_keywords%5B%5D=106935&date=&per_page (geraadpleegd op 16-07-2020).

[3] Carnegie, <https://carnegieendowment.org/2020/07/15/eu-s-role-in-fighting-disinformation-taking-back-initiative-pub-82286> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[4] o.a. XanderNieuws, <https://www.xandernieuws.net/uncategorized/frankrijk-italie-en-spanje-blijven-welken-dat-nederland-onbepaalde-plaatsmaakt-wordt/> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[5] 9ForNews, <https://www.ninefornews.nl/zet-draai-al-in-om-toch-te-tekenen-bij-het-kruisje-de-rest-is-tonnel/> (geraadpleegd 24-07-2020).

[6] JDRReport, <https://jdreport.com/precies-zoals-verwacht-wordt-ons-belastinggeld-weer-weggegeven-rutte-bij-eu-top-toch-bereid-noodleningen-om-te-zetten-in-giften/> (geraadpleegd op 16-07-2020).

[7] Nee tegen 1,5 meter, <https://www.facebook.com/groups/242229650519013/> (geraadpleegd op 16-07-2020).

[8] NL in Opstand, <https://www.facebook.com/nldinopstand/> (geraadpleegd op 16-07-2020).



[7] Virus-narratief



Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting van het narratief

Het narratief gaat over de invloed van pseudowetenschappelijk onderzoek op de publieke opinie over de getroffen maatregelen tegen COVID-19. Onderzoeken van traditionele onderzoeksinstituten worden betwist door actiegroepen die zich baseren op (eigen) pseudowetenschappelijk onderzoek naar het virus. Het narratief omvat alle mis/desinformatie die gebruikt wordt als verzet tegen het huidige COVID-19-beleid. (zie voor volledig narratief bijlage 3).

Huidig scenario "Tegen het Nieuwe Normaal"

De COVID-19-crisis heeft sinds mei 2020 beheersbare proporties aangenomen in Nederland waardoor hernieuwde aanscherping van maatregelen voorsnog niet nodig is. De aangepaste COVID-19 wetgeving ligt nu bij de Tweede Kamer en zal op zijn vroegst na het zomerreces worden behandeld. Onder de leden van actiegroepen tegen de COVID-19-maatregelen begint een algemeen anti-overheidssentiment op te komen. Dit wordt verder gevoed door de politieke verdeeldheid over het aanscherpen van bestaande COVID-19 maatregelen zoals het uitbreiden van de verplichtstelling van mondkapjes.

Subconclusie

Afgelopen week heeft het Virus-narratief zich verder ontwikkeld binnen het "tegen het nieuwe normaal" scenario. Nieuwe maatregelen in Duitsland en België zorgen voor een mogelijke verwachting dat ook in Nederland de maatregelen aangescherpt worden. Het is waarschijnlijk dat een toename aantal COVID-19 besmettingen leidt tot meer aandacht in de traditionele media. Daarnaast is het mogelijk dat er komende week meer weerstand ontstaat tegen het huidige COVID-19-beleid vanwege de politieke verdeeldheid. Een onbekende factor blijft de invloed van BN'ers die zich mengen in het COVID-19-debat.



Traditionele media:

Afgelopen week heeft de traditionele media aandacht besteed aan bestaande complottheorieën. De Telegraaf publiceerde namelijk een interview met een BN'er waarin uitvoerig gesproken werd COVID-19 gerelateerde complottheorieën. Ook werd de intentie van de Nederlandse overheid omtrent de COVID-19 maatregelen in twijfel getrokken. [1] Het interview is vervolgens door andere traditionele media outlets overgenomen. [2] [3] De verspreiding van het artikel heeft daardoor een groot bereik gekregen.

Daarnaast hebben drie onderwerpen aandacht gekregen in de traditionele media die een voedingsbodem kunnen worden voor de verspreiding van des-/misinformatie. Allereerst is er de kritische berichtgeving over het huidige COVID-19-beleid. Veel deskundigen komen aan bod die benadrukken dat de overheid de maatregelen moet aanscherpen. Een uitbreiding van de mondkapjesplicht wordt veel aangehaald. [4] [5] Ten tweede is kort ingegaan op de het verloren kort geding van Viruswaanin tegen de COVID-19-maatregelen van de overheid. Er is echter maar beperkt ingegaan op de intentie van de actiegroep. [6] [7]

Ten derde is aangekondigd dat het Outbreak Management Team op 28 juli 2020 bijeen komt om te vergaderen over het dragen van mondkapjes. [8]

Niet-traditionele media:

Afgelopen week is ook in de niet-traditionele media het Telegraaf interview aangehaald waarin uitvoerig is ingegaan op verschillende des-/misinformatie omtrent het COVID-19 overheidsbeleid. [9] [10] De tendens in deze echter artikelen is spottend en er wordt niet serieus ingegaan op de aangedragen theorieën in het interview. Ook een interview in het programma Op1 werd besproken hoe de overheid beter de Nederlandse jeugd kan bereiken. Het belang van influencers kwam daarbij ter sprake. [11] Daarnaast is er door De Dagelijkse Standaard veel aandacht besteed aan een mogelijke uitbreiding van de mondkapjesplicht. Er wordt kritisch geschreven over de positie van het RIVM en het kabinet. [12] [13]

[1] De Telegraaf, <https://www.telegraaf.nl/entertainment/407578635-██████████-stelt-na-uren-onderzoek-veel-vragen-over-corona> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[2] Trouw, <https://www.trouw.nl/cultuur-media/██████████-zit-na-uren-research-met-veel-vragen-over-corona~b51fba3d/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[3] RTL Boulevard, <https://www.rtlboulevard.nl/entertainment/showbiz/artikel/5173010-██████████-stelt-na-uren-research-veel-vragen-over-corona> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[4] NOS, <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2341651-experts-waarschuwen-kabinet-neem-binnen-drie-dagen-nieuwe-maatregelen.html> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[5] De Telegraaf, <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1950921383/rivm-herhaalt-nut-mondkapjes-in-openbare-ruimte-niet-bewezen> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[6] NOS, <https://nos.nl/artikel/2341694-viruswaanin-verliest-kort-geding-coronamaatregelen-worden-niet-ingetrokken.html> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[7] NU.nl, <https://www.nu.nl/coronavirus/6036016/viruswaanin-verliest-zaak-maatregelen-blijven-in-stand.html> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[8] NOS, <https://nos.nl/artikel/2342063-wykdienst-28-7-gmt-komt-bij-elkaar-om-mondkapjes-nieuwe-weekcijfers-rivm.html> (geraadpleegd op 28-07-2020).

[9] De Dagelijkse Standaard, <https://www.dagelijksestandaard.nl/2020/07/██████████-blijkt-complotdenker-te-zijn-media-farmaceutische-bedrijven-en-overheid-dienen-niet-onze-belangen/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[10] Geenstijl, <https://www.geenstijl.nl/5154539/nee-he-██████████-gaat-viruswappie/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[11] The Post Online, <https://tpo.nl/2020/07/24/briefje-van-██████████> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[12] De Dagelijkse Standaard, <https://www.dagelijksestandaard.nl/2020/07/meer-dan-de-helft-van-nederland-vindt-dat-mondkapjes-in-binnenruimtes-verplicht-moeten-worden/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[13] De Dagelijkse Standaard, <https://www.dagelijksestandaard.nl/2020/07/mondkapje-binnenkort-toch-verplicht-rivm-draait-ineens-180-graden-mondkapjes-toch-wel-effectief/> (geraadpleegd op 27-07-2020).



Alternatieve media:

Als eerste, is afgelopen week de digitale versie van De Andere Krant online gegaan. Afgelopen editie had een papieren oplage van 500.000 en is vanaf 4 mei 2020 op verschillende punten in Nederland uitgegeven. [1] In deze editie staan verschillende stukken met des-/misinformatie. Het gaat vooral om bekende verhalen zoals de 'succesvolle' werking van Hydroxychloroquine en complottheorieën over een connectie tussen een geheime wereldorde [2] en de COVID-19 crisis. [3]

Ten tweede is er afgelopen week door de alternatieve media gemeld dat mondkapjes niet werken en enkel een symbool zijn van volgzzaam gedrag en onderwerping aan de Nederlandse regering. [4] [5] Ook probeert een artikel een mogelijk tweede uitbraak van COVID-19 te ontkrachten. In het artikel staat dat een stijging van het aantal COVID-19 gevallen slechts verklaard kan worden door de verhoging van het aantal COVID-19 tests. [6] Ten derde is ook door de alternatieve media het bovengenoemde Telegraaf interview aangehaald. In tegenstelling tot de niet-traditionele media worden de besproken complottheorieën aangemoedigd en is er met lof geschreven over de open houding van de BN'er. [7] [8] Het is echter wel opvallend dat The Post Online als enige van de alternatieve media de theorieën van de BN'er verwerpt. [9]

Ten vierde heeft Viruswaanin op 26 juli aangekondigd in hoger beroep te gaan tegen de uitspraak van de rechter. [10] Wanneer dit proces gaat plaatsvinden is vooralsnog onbekend.

[1] De Andere Krant, <https://deanderekrant.nl/nieuws/nieuwe-editie-de-andere-krant-covid19-2020-07-13>

(geraadpleegd op 27-07-2020). Ter vergelijking; de grote complottheorieën websites van Nederland halen per maand meer dan 1 miljoen unieke lezers

[2] LMC 20200721-DV-LMC-Weekly_Update_Desinformatie_NWO.

[3] De Andere Krant, <https://deanderekrant.nl/file/DAK/PDF/DeAndereKrant-007.pdf> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[4] 9ForNews, <https://www.ninefornews.nl/waarem-mondkapjes-niet-werken-volgens-de-wetenschap/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[5] Xandernieuws, <https://www.xandernieuws.net/algemeen/nieuwe-vorm-van-corona-protest-anti-masker-maskers/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[6] 9ForNews, <https://www.ninefornews.nl/corona-maakt-comeback-nonsens-lariekoek-ik-wist-dat-dit-ging-gebeuren/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[7] Welingeelichtekringen, <https://www.welingeelichtekringen.nl/bergoemd-2/1958172-██████████-stelt-na-uren-research-veel-vragen-over-corona.html> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[8] 9ForNews, <https://www.ninefornews.nl/██████████-verdiept-zich-in-coronacrisis-en-waarschuwt-dit-klopt-niet/> (geraadpleegd op 24-07-2020).

[9] The Post Online, <https://tpo.nl/2020/07/23/topviroloog-des-vaderlands-██████████-denkt-dat-er-een-coronacomplot-is/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[10] Viruswaanin, <https://viruswaanin.nl/informeren/vonnis-klap-in-gezicht-rechtsstaat/> (geraadpleegd op 27-07-2020).



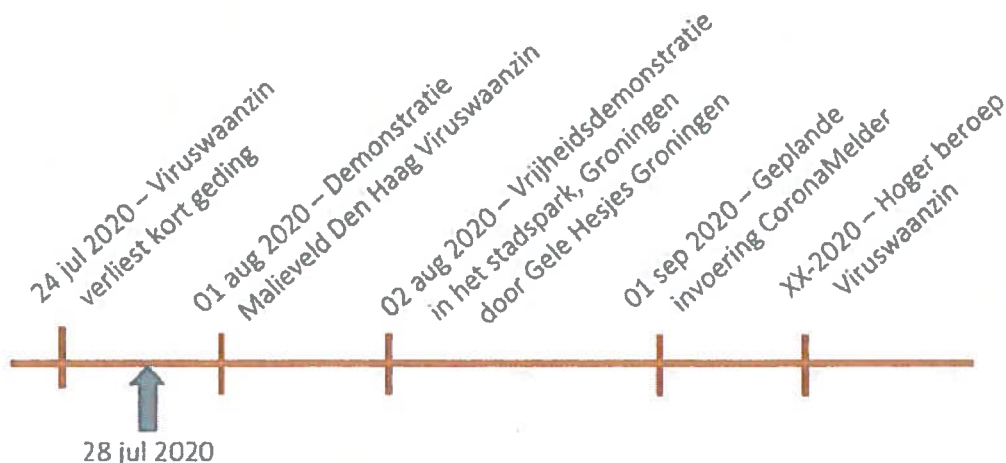
Sociale media:

Ten eerste is er op sociale media ophef ontstaan over een uitspraak van [REDACTED]. Tijdens een fotosessie is zijn er de woorden "fake news" gevallen nadat de 1,5 meter maatregel behandeld werd. Dit is door verschillende actiegroepen opgepakt als bewijs dat [REDACTED] de maatregel van de overheid verwerpt. [1]

Ten tweede is er ophef ontstaan na berichtgeving op Twitter dat de anti-corona groep 'Demasqué Corona' stopt vanwege de vele tegenreacties van tegenstanders. Er is een discussie geweest over de vrijheid van meningsuiting en verspreiding van des-/misinformatie. [2] Tot op heden is het Twitteraccount van de actiegroep nog steeds actief.

Ten derde verspreidde Viruswaanzin een bericht op twitter over een Duitse forensische arts die zou beweren dat er geen COVID-19 slachtoffers zijn gevallen in Hamburg. [3] Ze verwijzen naar een YouTube kanaal van een Amerikaans activistische groep. [4] Viruswaanzin argumenteert dat de video bewijst dat de traditionele media "leugens" verspreiden over COVID-19.

Actueel:



[1] Nee tegen 1,5 meter, <https://www.facebook.com/groups/242279650519013/> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[2] Demasqué Corona, <https://twitter.com/DemasqueCorona> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[3] Viruswaanzin, <https://twitter.com/viruswaanzin/status/1285630138558959616> (geraadpleegd op 27-07-2020).

[4] RAIR Foundation USA, https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=fSPeuyQawMQ&feature=emb_logo (geraadpleegd op 27-07-2020).



Bijlagen

1. Narratief 5G
 - 1.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling 5G-narratief
2. Narratief [REDACTED]
 - 2.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling [REDACTED] narratief
3. Narratief Rusland vs. Europese Unie
 - 3.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling Rusland vs. Europese Unie -narratief
4. Narratief Virus
 - 4.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling Virus-narratief
5. Middellange termijn scenario's
6. Medialandschap Nederland



Bijlage 1:

Narratief 5G

Het 5G-narratief is van januari tot eind juni 2020 prominent in de media aanwezig geweest. Het verhaal dat verspreid wordt is dat mensen door 5G vatbaarder zouden zijn voor COVID-19 doordat het immuunsysteem aangetast zou worden. In een andere variant wordt zelfs beweerd dat 5G het virus zelfs zou verspreiden. De oorsprong van dit narratief is nog onduidelijk. Mogelijk is het ontstaan in België of het Verenigd Koninkrijk en van daar uit verder verspreid via sociale media.

In Nederland bestaan meerdere besloten Facebook-groepen waarin mensen die tegen 5G zijn zich hebben verenigd. De grootste hiervan heeft ruim 33.000 leden en is op 24 maart van dit jaar aangemaakt. Daarnaast kwam de stichting 'Stop 5G NL' met enige regelmaat in het nieuws wegens het kort geding dat zij tegen de Nederlandse staat aanspanden. Deze stichting draagt haar narratief ook uit op haar eigen website.

Ondanks dat dit narratief meermaals ontkracht is en het kort geding verloren is, blijven aanhangers van deze theorie overtuigd van het gevaar van 5G. Zij verwijzen hierbij veelvuldig naar (pseudo-)wetenschappers uit de hele wereld die over de gevaren van 5G schrijven. Officiële metingen geven nog altijd geen indicatie dat de straling daadwerkelijk gevaarlijk is of gezondheidsschade op zou leveren.

De stichting heeft aangegeven in hoger beroep te gaan tegen de uitspraak van het kort geding. Alleen indien het hoger beroep wordt gewonnen, is het waarschijnlijk dat het 5G-narratief zal doorbreken in de traditionele media. In dat geval zal het aan invloed winnen, anders dooft het waarschijnlijk uit.



Bijlage 1.1:

Mogelijke scenario-ontwikkeling 5G-narratief

De kernonzekerheden 'voortzetting zendmastbranden' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het 5G-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. Het dikgedrukte scenario achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Vandalisme"

Na het verloren hoger beroep vinden gedurende de zomermaanden meerdere zendmastbranden plaats, uit politieonderzoek blijkt dat het nog altijd om eenmansacties gaat. Af en toe ontstaan er tijdelijk en lokaal wat problemen in het communicatienetwerk, maar de uitrol van 5G wordt niet serieus verstoord en de zendmastbranden zorgen in het algemeen voor afkeer tegen anti-5G activisten. Aangezien niemand op grote schaal hinder ondervindt van het nieuwe netwerk is er geen aandacht voor de inhoud van het alternatieve narratief in de traditionele media.

Scenario "5G is niet oké"

De rechter gaat tijdens de behandeling van het hoger beroep mee met de actiegroepen die beweren dat er nog niet voldoende onderzoek is gedaan naar de effecten van 5G-straling op de volksgezondheid. De overheid is daardoor genoodzaakt de uitrol van 5G tijdelijk stop te zetten. Daarnaast is deze uitspraak ook het startschot voor een nieuwe golf van zendmastbranden. Traditionele media proberen de rechterlijke uitspraak te doorgronden door regelmatig activisten uit te nodigen voor interviews in kranten en talkshows op TV, hun boodschap heeft door de rechterlijke uitspraak aan legitimiteit gewonnen.

Scenario "Narratief dooft uit"

Nadat de politie een aantal verdachten arresteert komt er vrij abrupt een einde aan de zendmastbranden. De activisten verliezen het hoger beroep en de uitrol van 5G verloopt voorspoedig, waardoor het narratief steeds meer uit beeld verdwijnt. Mensen ervaren geen last van 5G-frequenties en het narratief lijkt daardoor steeds ongeloofwaardiger. De traditionele media heeft totaal geen aandacht meer voor het onderwerp en het narratief zakt weg naar een zeer kleine kring op sociale media waar complottheorieën rondom technologie altijd al rondgaan.

Scenario "Stralingsdebat"

De rechter gaat tijdens de behandeling van het hoger beroep mee met de actiegroepen die beweren dat er nog niet voldoende onderzoek is gedaan naar de effecten van 5G-straling op de volksgezondheid. Dit leidt weliswaar niet tot een toename van het aantal zendmastbranden, maar is wel het startschot voor een breed maatschappelijk debat in de traditionele media over de noodzaak van steeds verdergaande technologie en de impact die dat mogelijk zou kunnen hebben op de volksgezondheid. De anti-5G activisten zijn hierin een vocale groep die regelmatig verschijnen in traditionele media en uitgebreid de kans krijgt haar verhaal te doen.



Bijlage 2

Narratief [REDACTED]

Het [REDACTED] en anti-vaccinatie narratief beweert dat het coronavirus in laboratoria van [REDACTED] is gecreëerd en doelmatig losgelaten zou zijn. Het doel zou zijn om de hele wereldbevolking te onderwerpen aan een vaccinatieprogramma. Bij dit vaccinatieprogramma zouden microchips ingebracht worden die 'de geglobaliseerde elite' in staat stellen om de wereldbevolking te controleren.

In andere varianten wordt aangehaald dat een vaccin als doel heeft de wereldbevolking uit te dunnen (gebaseerd op uitspraken van [REDACTED] over het inperken van de overbevolking), of dat hij dit virus ontworpen zou hebben om veel winst te maken met de verkoop van verplichte vaccins.

De WHO en het RIVM worden genoemd als instanties die afhankelijk zouden zijn van [REDACTED]. Het argument hiervoor is dat [REDACTED] wereldwijd grote hoeveelheden geld investeert in vaccinatieprogramma's en onderzoek.

In Italië riep een parlements lid op tot de vervolging van [REDACTED] door het Internationaal Gerechtshof wegens misdaden tegen de mensheid, wat op internet weer tot een gerucht leidde dat de Italiaanse overheid [REDACTED] zou willen arresteren.

In Nederland zien we in toenemende mate een vermenging tussen groeperingen die zich verzetten tegen de COVID-19-maatregelen en het [REDACTED] narratief. Op diverse manifestaties zien we delen van het [REDACTED] narratief terug komen.

De oorsprong van de informatie die op Nederlandstalige pagina's gedeeld wordt, lijkt afkomstig uit de VS. Het gaat voornamelijk om Amerikaanse video's met Nederlandse ondertiteling. Daarnaast wordt het narratief via sociale media, alternatieve nieuwssites, Stichting VirusWaanzin, Stichting Vaccinvrij, beroemdheden, politici en in sommige Amerikaanse tv-programma's herhaald. Het prominente Russische nieuwsmedium *Russia Today* heeft het verhaal ook verspreid.

Hoewel onbekend is wat de exacte aanhang en verspreiding van dit narratief is in Nederland, valt op dat er sinds 2015 een dalende trend in de vaccinatiegraad zichtbaar is. Waar dit voorheen boven de 95% lag, was dit in 2019 gedaald tot 90-92%. De huidige coronacrisis en het uitzicht op een nieuw, grootschalig vaccinatieprogramma biedt verdere voedingsbodem voor dit soort narratieven.



Bijlage 2.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling [] narratief

De kernonzekerheden 'ontwikkeling vaccin' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het [] narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. De twee dikgedrukte scenario's achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Einde crisis in zicht"

De ontwikkeling van een effectief vaccin is in een stroomversnelling geraakt na belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. Hierdoor lijkt het reëel dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID. Het anti-vaccinatie narratief leeft onder de bevolking, maar het weet vooralsnog niet veel aandacht of aanhang te genereren. Daarentegen is in de traditionele media het officiële narratief over hoe het vaccin een einde kan maken aan de COVID-19-crisis dominant.

Scenario "Vaccin gevaarlijker dan virus!"

De ontwikkeling van een effectief vaccin is in een stroomversnelling geraakt na enkele belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. Hierdoor lijkt het reëel dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID-19. Tegelijkertijd zaaien prominente figuren twijfel over bijwerkingen van dit eerste vaccin en dat een alternatief vaccin, dat pas later beschikbaar wordt, aanzienlijk veiliger is. De discussie laait op in de traditionele media. Anti-vaccinatiebewegingen krijgen in de traditionele media volop ruimte om hun alternatief narratief te presenteren. Het aantal aanmeldingen voor het vaccinatieprogramma ligt lager dan verwacht.

Scenario "Onverschilligheid"

Door onvoorziene tegenslagen in de ontwikkeling van een vaccin moet geconcludeerd worden dat een vaccin niet binnen afzienbare tijd beschikbaar zal zijn. De traditionele media en het grote publiek reageren gelaten, de alledaagse situatie verandert immers niet en de aandacht ligt vooral op de andere zijde van deze crisis : de economische schade. Na initiële berichten over het mislukken van de testfase van het vaccin verdwijnt het onderwerp uit de belangstelling. Hierdoor geniet ook het alternatief narratief relatief weinig aandacht in de traditionele media.

Scenario "Vaccinaties geen oplossing"

Door onvoorziene tegenslagen in de ontwikkeling van een vaccin moet geconcludeerd worden dat een vaccin niet binnen afzienbare tijd beschikbaar zal zijn. Na het uitbreken van een tweede golf met bijbehorende tweede lockdown smacht de bevolking naar een oplossing voor de medische en economische malaise waarin het land verkeert. In de traditionele media woedt discussie over de haalbaarheid van een vaccin en ontstaat ruimte voor de vraag of vaccinaties überhaupt nut hebben en niet gewoon gevaarlijke geldverspilling zijn. Dit alternatieve narratief wordt vocaal sterk uitgedragen door bepaalde actiegroepen die hiervoor veel ruimte krijgen in landelijke kranten en talkshows.



Bijlage 3

Narratief Rusland vs. Europese Unie

In het narratief Rusland versus Europese Unie komt naar voren dat de Russische media diverse complottheorieën voeden. Voorbeelden hiervan zijn berichten over het onder druk zetten van kleinere EU-lidstaten door de grotere lidstaten om Russische hulp te weigeren; dat het westen de impact van het COVID-19 virus overdrijft en dat NATO het COVID-19 virus gebruikt als excuus om hun steun aan de Baltische staten te beëindigen. Daarnaast stoken Russische media ook in het [REDACTED] anti-vaccinatie narratief. Wat de Russische media daarmee o.a. proberen aan te tonen is dat Rusland de lidstaten van de EU helpt terwijl de EU/ Europese bondgenoten dat nalaten. Een van de mogelijke doelstellingen kan zijn dat Rusland probeert aan te tonen dat de EU niet in staat is om zijn eigen bevolking te beschermen.

Hoewel er relatief weinig Nederlandstalige desinformatie uit Rusland te vinden is, heeft deze desinformatie indirect weldegelijk invloed op Nederlandse belangen. Met name de internationale organisaties waar Nederland vitale belangen bij heeft, worden geraakt door Russische narratief. Vooral aantasting van het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor EU-lidmaatschap kan door de verspreiding van desinformatie kan in potentie schadelijke gevolgen hebben.



Bijlage 3.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling RUS vs. EU-narratief

De kernonzekerheden 'eensgezindheid EU' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het Rusland vs Europa-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. Het dikgedrukte scenario achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Europa houdt stand"

De Europese Unie blijkt ondanks de vele crises weerbaarder dan gedacht. Russische desinformatie gericht op het tegen elkaar uitspelen van landen vindt geen doorgang bij traditionele media en is daardoor weinig effectief. Na initiële verdeeldheid weten de Europese leiders eensgezind een akkoord te sluiten dat een stabiel fundament biedt voor herstel in de nabije toekomst. Het draagvlak voor de EU neemt in de Nederlandse samenleving niet significant af.

Scenario "Eurosceptis"

Nederland en overige EU-lidstaten worden gericht beïnvloed door Russische desinformatiecampagnes. In de traditionele media worden op grote schaal narratieven overgenomen die verdeeldheid tussen Europese landen en de vermeende incompetentie van de Europese instanties uitvergrooten. Sommige politici gebruiken de alternatieve narratieven om te scoren onder een euro sceptisch publiek en staan hoog in de peilingen in aanloop naar de verkiezingen. Ondanks kritiek uit de nationale politiek weten de Europese leiders zich te verenigen en een eensgezinde oplossing te vinden voor de crises.

Scenario "Anti-Europese minderheid"

De Europese leiders slagen er niet op tijd in om een gezamenlijke oplossing te vinden voor de huidige crises. Ondanks dat desinformatiecampagnes vanuit Rusland nooit echt het grote publiek hebben gevonden via traditionele media, voelt de Nederlandse regering zich in haar beleid tegenover Europa onder druk gezet door een vocale, anti-Europese minderheid. Ondanks uitgebreide analyses in traditionele media over het nut en belang van de EU voor een handelsland als Nederland klinkt de roep om een 'Nexit' op sociale media en onder politici steeds luider.

Scenario "Nederlands isolationisme"

De Europese leiders slagen er niet in zich te verenigen in een gezamenlijk aanpak om uit de crises te komen. Russische narratieven die de Europese verdeeldheid uitvergrooten gaan op grote schaal rond in Nederland, ook onder traditionele media. Politieke partijen gaan steeds vaker mee met de roep die onder de bevolking rondgaat rondom een Nexit. Op grote schaal wordt gesproken over een terugkeer naar de Gulden, over 'luie Italianen' en 'spilzieke Grieken' en over de noodzaak om de controle terug te vorderen uit Brussel.



Bijlage 4

Narratief Virus

De kern van het Virus-narratief is de wetenschappelijke discussie. Normaal gesproken worden verschillende hypothesen uitvoerig getest en onderworpen aan een peer review voordat deze gepubliceerd worden. Echter, door de grote tijdsdruk vindt er momenteel minder kwaliteitscontrole plaats en vindt de discussie omtrent de validiteit van de hypothesen niet meer plaats achter gesloten deuren. Hierdoor ontstaat er onduidelijkheid in het publieke domein over o.a. de rol van verspreiding door aerosolen, het nut van 1,5 meter afstand houden, wondermiddelen en de vraag of kinderen wel of niet besmettelijk zijn.

Het resultaat hiervan is dat (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken continu resultaten publiceren die door de media worden overgenomen en voor waar worden aangenomen. Deze worden vervolgens net zo snel weerlegd door andere (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken.

Momenteel is een sterke vermenging zichtbaar van verschillende bewegingen en narratieven rondom een kern van desinformatie omtrent het virus. Stichtingen als VirusWaanzin en Smart Exit presenteren zichzelf als 'alternatief RIVM' en pretenderen wetenschappelijke zekerheid in huis te hebben dat het COVID-virus niet gevaarlijk is, dat er nauwelijks mensen aan overleden zijn en vooral dat de COVID-maatregelen schadelijk zijn voor mensen in plaats van nuttig. Door de maatregelen te *framen* als inperking van 'grondrechten' en aanzet tot een 'politiestaat' vindt men aansluiting van andere anti-overheidsgroeperingen.

Deze combinatie van narratieven en bewegingen heeft zich geuit in een aantal demonstraties, waarbij het uit de hand gelopen protest van 21/06 leidde tot een heftige confrontatie tussen politie en relschoppers. Deze escalatie wordt door de actievoerders en sommige politici gebruikt om het narratief te versterken. Door alle ontstane ophef is VirusWaanzin in de afgelopen weken veelvuldig besproken in de traditionele media en heeft het hierbij herhaaldelijk kans gekregen haar narratief te verspreiden voor een groot publiek.

De grens tussen wetenschappelijk debat en misinformatie is niet altijd scherp in dit narratief, maar duidelijk zichtbaar is dat groeperingen (on)bewust aan de haal gaan met gedeeltelijke, verouderde of niet-relevante informatie om (niet-)handelen m.b.t. COVID-19 te rechtvaardigen. Daarnaast kunnen de tegenstrijdige berichten leiden tot onduidelijkheid/verwarring omtrent de waarheid



Bijlage 4.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling Virus-narratief

De kernonzekerheden 'opnieuw aanscherpen maatregelen' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het Virus-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. Het dikgedrukte scenario achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Virusgekkies"

Na de laatste ronde van versoepelingen is de COVID-crisis beheersbaar gebleven, een nieuwe aanscherping van maatregelen is niet nodig gebleken. Hierdoor is de aandacht voor alternatieve narratieven omtrent het virus afgenomen en worden groepen als VirusWaanzin weinig serieus meer genomen. In traditionele media wordt enigszins spottend teruggekeken op de protesten van de 'Virusgekkies' tijdens de zomermaanden. Indien er ontwikkelingen zijn rondom COVID wordt de uitleg van het RIVM hierover door traditionele media gecommuniceerd en door het merendeel van de bevolking voor waar aangenomen.

Scenario "Tegen het Nieuwe Normaal"

Na de laatste ronde van versoepelingen blijft de COVID-crisis beheersbaar, een nieuwe aanscherping van maatregelen is niet nodig. De discussie rondom de noodzaak van bepaalde 'basisregels' (anderhalf meter afstand houden) blijft een bron van onrust en wordt sinds de zomer al in twijfel getrokken door actiegroepen en belanghebbende ondernemers voor wie deze regel omzetting betekend. Regelmatig komen aanhangers van dit alternatieve narratief aan het woord in de traditionele media en niet zelden leidt dit tot demonstraties.

Scenario "Noodzakelijke kwaad"

Als gevolg van versoepelingen tijdens de zomermaanden heeft het virus kans gezien om zich te verspreiden in een tweede golf. De overheid ziet zich genooddaakt de maatregelen opnieuw aan te scherpen om ineenstorting van de zorgcapaciteit te voorkomen. Het RIVM en vooraanstaande virologen kunnen overtuigend aantonen dat het niet naleven van de 'basisregels' tot deze nieuwe uitbraak hebben geleid, waardoor in de traditionele media niet alleen de aandacht voor alternatieve theorieën over het virus is afgenomen, maar deze ook geregeld worden ontkracht.

Scenario "Geen acceptatie"

Na de versoepelingen tijdens de zomermaanden heeft het virus kans gezien om zich te verspreiden in een tweede golf. De overheid ziet zich genooddaakt een tweede *lockdown* af te kondigen. Toch zijn actiegroepen erin geslaagd de aandacht van traditionele media vast te houden en zwepen zij de bevolking op tegen de nieuwe invoer van maatregelen. De naleving van de tweede *lockdown* is beroerd en de handhaving ervan wordt door actiegroepen op grote schaal in traditionele media afgeschilderd als 'fascistisch' en 'het product van een politiestaat'. Demonstraties en onrusten komen regelmatig voor.



Bijlage 5

Mogelijke scenario's des-/misinformatie algemeen

Onderstaande scenario's zijn gebaseerd op een vast aantal drijvende krachten achter des- en misinformatie. Over deze drijvende krachten worden onderbouwde aannames gedaan, die leiden tot een *baseline* scenario (het meest waarschijnlijke). Vervolgens wijzigen we één van de onzekere aannames om tot een plausibel alternatief scenario te komen. Tot slot wijzigen we een aanname waarvan het zeer onwaarschijnlijk is dat deze zal veranderen om tot een *wild card* scenario te komen. Het dikgedrukte scenario achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Baseline"

Het bereik van en vertrouwen in de NPO en traditionele media blijft groot. De traditionele media blijven de overheid bovendien steunen, dus zelfs met het uitbreken van een tweede golf in het najaar blijft de grote meerderheid van de Nederlandse bevolking overtuigd van de effectiviteit van de Nederlandse aanpak. De tweede golf wordt tijdig gesignaleerd en blijft beheersbaar. De verslapping rondom het naleven van coronamaatregelen zet door. In aanloop naar de verkiezingen groeit de invloed van des- en misinformatie op bestaande maatschappelijke spanningen met als doel het politieke debat op scherp te zetten. Politici en beroemdheden zijn dan ook steeds vaker verspreiders van des- en misinformatie.

Scenario "Plausible alternative"

Het bereik van en vertrouwen in de NPO en traditionele media blijft groot. De traditionele media blijven de overheid bovendien steunen, dus zelf met het uitbreken van een tweede golf in het najaar blijft de grote meerderheid van de Nederlandse bevolking overtuigd van de effectiviteit van de Nederlandse aanpak. De tweede golf wordt tijdig gesignaleerd en blijft beheersbaar. De verslapping rondom het naleven van coronamaatregelen door een deel van de bevolking leidt tot afkeer bij de rest van de Nederlanders. De voor- en tegenstanders van maatregelen komen rechtlijnig tegenover elkaar te staan, wat de samenleving sterk polariseert. In aanloop naar de verkiezingen groeit de invloed van des- en misinformatie op bestaande maatschappelijke spanningen met als doel het politieke debat op scherp te zetten. Politici en beroemdheden zijn dan ook steeds vaker verspreiders van des- en misinformatie

Scenario "Wild Card"

Het algemene bereik van de NPO en traditionele media blijft groot. Een grote meerderheid van de Nederlandse bevolking verneemt via deze kanalen het officiële narratief. In de loop van de zomer vindt een doorbraak plaats in de zoektocht naar een effectief vaccin, waardoor het realistisch wordt dat deze in het najaar beschikbaar komt. Er is veel onduidelijkheid omtrent de veiligheid, de werking en de beschikbaarheid van het vaccin. Des- en misinformatie narratieven van verschillende bronnen (anti-vaxx, niet-Europese statelijke actoren, complottheoretici) spelen in op deze onzekerheid. Het resultaat hiervan is dat de Nederlandse bevolking weinig animo heeft om gebruik te maken van het ontwikkelde vaccin.



Bijlage 6

Medialandschap in Nederland [1]

LIMC hanteert drie verschillende categorieën media binnen het Nederlandse medialandschap: Traditionele media, Niet-traditionele media en Alternatieve media.

Traditionele nieuwsmedia: Bedrijven en organisaties die vanuit journalistiek oogpunt nieuws en/of actualiteiten aanbieden, gebruik makend van de journalistieke principes van hoor en wederhoor. Deze nieuwsmedia zijn vaak wel gelieerd aan een bepaalde politieke kleur, maar rapporteren wel genuanceerd.

Niet traditionele media: Nieuwsmedia die niet algemeen nieuws en/of actualiteiten aanbieden, maar bijvoorbeeld specifiek over een bepaald onderwerp of vanuit een bepaalde blik op de wereld. Deze nieuwsmedia kunnen minder genuanceerd zijn dan traditionele nieuwsmedia, of volledig ongenueanceerd.

Alternatieve media: Bronnen die een alternatieve zienswijze bieden dan de (niet) traditionele media.

Traditionele media

- Algemeen Dagblad (AD)
- De Telegraaf
- De Volkskrant
- Het Financieel Dagblad
- Het Parool
- Metronieuws
- Nederlands Dagblad
- NRC
- NU
- Reformatorisch Dagblad
- RTL Nieuws
- Trouw
- Tweakers
- NOS

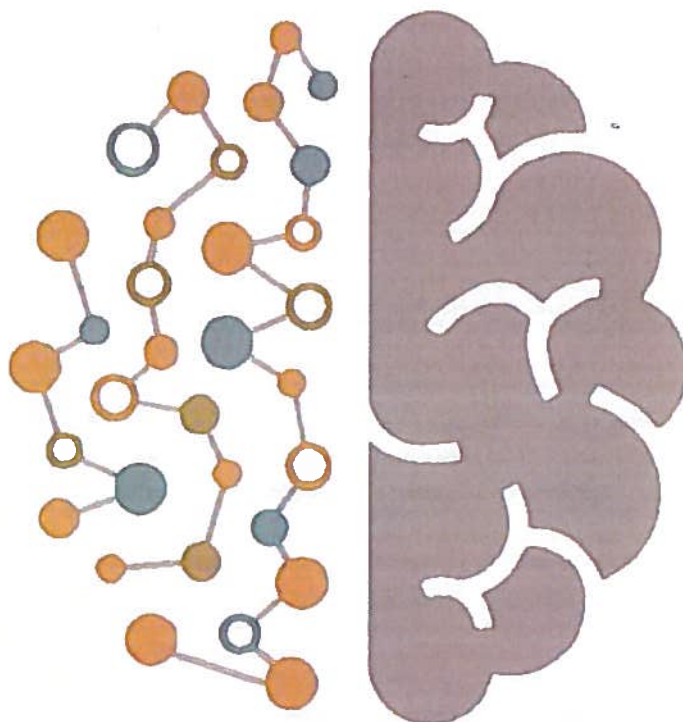
Niet-traditionele media

- De Dagelijkse Standaard
- Dumpert
- Elsevier
- Geenstijl
- Hart van Nederland
- In de Buurt
- Joop
- Libelle
- LINDA.
- Shownieuws
- Vrij Nederland

Alternatieve media

- Actiegroep Containment Nu
- Boublog
- Café Weltschmerz
- Common Sense TV
- [REDACTED]
- Frontnieuws
- Nationale bond tegen overheidszaken
- Ongehoord Nederland
- Saltmines
- Stichting Vaccinvrij
- Stop 5G NL
- The Post Online
- Veren of Lood
- VirusWaaizin
- WantToKnow
- Welingelichte Kringen
- Xandernieuws

[1] LIMC weekly update brief 20200622 Medialandschap



LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE



CONTACT US



Lkol Tonnetkazerne
Eperweg 149
8084 HE 't Harde
Gebouw 230



@ limc@mindef.nl



LIMC